

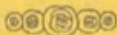
**PRAVOUŽITNIČKO
PRAVO
KRAJIŠNIKA**

SASTAVIO:

**OSKAR AGIĆ, KR. ŠUMARSKI NADSAVJETNIK
KOD BRODSKE IMOVNE OPĆINE I RAVNATELJ
VINKOVAČKE LUGARSKE ŠKOLE.**



SVA AUTORSKA PRAVA PRIDRŽANA.



**VINKOVCI.
ŠTAMPARIJA SCHLIFF I DRUG
1925.**

Br. 1190



Pravoužitničko pravo krajišnika.

Sastavio Oskar Agić, kr. šumarski nad-
savjetnik kod brodske imovne općine i
ravnatelj vinkovačke lugarske škole.



Uvod.

O tom je predmetu napisao u šumarskom listu za mjesec kolovoz 1904. u broju 8. i 9. za šumarsku struku prerano preminuli kr. šumarski nadzornik Andrija Borošić opsežnu i vrlo uspjelu radnju.

No kako je ovo djelo široj javnosti nepristupno i kako su od godine 1904. ovamo prilike o primjeni propisa glede pravoužitničkog prava u mnogočem preinačene, to sam naumio po savremenom stanju pitanja ovog predmeta napisati iscrpivu raspravicu.

Ističem da mi je pri tom sastavku služio predspomenuti članak šumarskog nadzornika Andrije Borošića prokušanim vodičem.

U šumarskom listu od godine 1910. u broju 11. i 12. objelodanio je kr. direktor šuma Petar Manojlović veoma poučan članak o reviziji pravoužitničkog katastra kod krajiških imovnih općina u kojemu je svojim pronicavim umom uneo mnogo svjetla u ovaj već zamršeni predmet, te mi je i ovaj članak bio uzorom kod sastavka moje rasprave.

Još mi je spomenuti ovdje i članak kr. šumarskog savjetnika Bogoslava Hajeka otisnut u šumarskom listu od mjeseca rujna 1924. broj 9. kojim sam se također poslužio. Moram nadalje istaknuti, da sam se poslužio i savjesno sastavljenom knjigom kr. odsječnog savjetnika Dr. Antuna Gogle; „Uredovna zbirka šumarskih propisa“.

Konačno mi je još dužnost spomenuti, da mi je dodijeljeni nadlugar Stevo Jošić pri porodu ovog moga

čeda svojski pomagao sabirajući mnoge naredbe i vrhovne riješidbe, na kojima se danas osniva pravoužitničko pravo bivših krajišnika.



U prvim godinama 18. vijeka ustrojila je Austrija duž medje Osmanlijskog carstva od junačkog naroda živi bedem protiv turske najezde.

U to je vrijeme oživotvorena vojna Krajina. Stanovništvu krajeva uz tursku medju nametnuta je ustrojenjem vojne Krajine teška obveza, da uz obranu vlastitog ognjišta od turske pljačke kao neustrašiva straža o vlastitom kruhu i u vlastitom ruhu uz potoke svoje prolivene krvi sačuva nesmetani kulturni napredak njemačkih austrijskih pokrajina.

U znak priznanja hrabrosti krajiškog življa pvela je Austrija na sva bojna polja odvažne graničare, da svojim junaštvom ovjenčaju slavom bojnih lovorika barjake austrijske vojske, a za uzdarje milostivo dozvolila krajiškim zadrugama i obiteljima, koje su joj vojnike dale i hranile, da iz šuma svojeg područja pokrivaju kućne potrebe na drvu paši i žirovini.

Odnošaj krajišnika spram carske vlasti uredjen je temeljnim krajiškim zakonom od godine 1807.

Taj je temeljni zakon nadopunjen odnosno mijenjan opet temeljnim krajiškim zakonom od 7. svibnja 1850. Tek krajiškim zakonom od 3. veljače 1860. u tančine su uglavljene sve pravice i dužnosti bivših krajišnika, te je ovaj zakon ishodištem za sve ostale zakonske propise, koji su postali iza dignuća vojne Krajine.

Svakako su starosjedoci područja vojne Krajine i prije postanka spomenutih zakona crpili svoju potrebu.

na šumskim užiticima iz šuma vlastitog okoliša, a rečeni su zakoni tek u običajenim užiticima podali zakonsku podlogu i stvarno ograničenje.

Slično je to bilo i u provincijalnoj Hrvatskoj i Slavoniji i tamo je seljački živalj svoje potrebe na šumi pokrivao iz svojepodručnih vlastelinskih šuma, te su ovi užici na osnovu carskih patenata od godine 1853. i 1857. segregacijom uredjeni.

Dakle koli u vojnoj Krajini toli i u provincijalnoj Hrvatskoj i Slavoniji uživao je seljački stalež šumske užitke iz šuma svojega područja kao služnosti (servitute) samo je zakonska podloga za ove bila različita, jer je u provincijalu servitutno pravo bilo usko skopčano kao realno sa grudom zemlje, dok je u vojnoj Krajini ovo pravo vezano na skupine ljudi, koje su udovoljavale krajiškim obvezama u pogledu davanja vojnika, te je ono po ovoj svojoj naravi personalno pravo, dok je izvršenje toga prava skopčano sa stvarnom (realnom) kvalifikacijom.

Zakonom od 8. lipnja 1871. razvojačena je bivša vojna Krajina, te su ovim aktom u vezi otkupljene sve šumske služnosti bivših graničara, koje su ovi do razvojačenja uživali u državnim šumama svoga područja.

Otkup krajiških šumskih služnosti obavljen je prema slovu § 2. gore rečenog zakona tako, da je krajiškim općinama izlučena i predana u potpuno vlasništvo polovica opsega državne šume u kojima su do razvojačenja imale pravo šumarenja, dok je druga polovica ostala državi.

Ova dioba šuma provedena je ne po površini, niti po drvnoj zalihi već po novčanoj vrijednosti.

Segregacija krajiških šuma izvedena je napose za područje svake pojedine bivše krajiške pukovnije, te je za svaku bivšu pukovniciju stvorena posebna krajiška imovna općina, koja još i danas nosi ime bivše krajiške pukovnije iz koje je postala, kako to odredju-

je § 4. gore već rečenog zakona i članak 1. zakona od 15. lipnja 1873.

Unutarnje ustrojstvo krajiških imovnih općina na autonomnoj podlozi uređeno je zakonom za krajiške imovne općine u hrvatskoj i slavonskoj vojnoj Krajini od 15. lipnja 1873.

Ovaj je potonji zakon moderniziran, preinačen i popunjen zakonom od 11. srpnja 1881. i naputcima A., B. i C. k ovome zakonu.

Potanki propisi o pravnom naslovu na krajiško pravo i o pravoužitničkim užitecima sadržani su u naputku A k zakonu od 11. srpnja 1881. o imovnim općinama.

Po doslovnom tekstu § 1. naputka A. prije spomenutog zakona spadaju u red pravoužitnika, današnjih krajiških imovnih općina:

- a) mjestne općine
- b) crkvene općine
- c) školske općine
- d) krajiške obitelji, koje su do 8. VI. 1871. u združnoj svezi živile i
- e) krajiške obitelji, koje pravu krajišku zadrugu, doduše sačinjavale nisu, nu koje su ipak krajiške dužnosti i obveze u pogledu davanja vojnika u svoje vrijeme ispunjavale.

Kako je dioba krajiških šuma u svrhu odkupa krajiških šumskih služnosti obavljena u smislu § 2. zakona od 8. VI. 1871. o imovnim općinama po područjima bivših krajiških pukovnijskih pukovnijsko područje, koje po zakonskim propisima danas tvori jednu posebnu krajišku imovnu općinu, sastavljen popis (kataster) svih u spomenutom području ovlaštenih pravoužitnika kategorije slova a.) do e.) § 1. naputka A.) zakona od 11. VII. 1881.

Svi u takovom katastru upisani pravoužitnici upućeni su sa svojim šumskim služnostima samo na po-

druče one imovne općine u čijemu području i leže odnosno stalno borave, a nikako nisu nikojim zakonskim propisima ovlašteni na šumske užitke susjedne imovne općine i to sve toga radi, što je glasom slova § 2. zakona od 8. VI. 1871. prigodom diobe krajiških šuma s naslova otkupa predana njima pripadajuća šuma u potpuno vlasništvo, te iz ove svoje šume imaju sve svoje zakonom zajamčene potrebe potrajno podmirivati.

§ 3. istoga zakona daje ovlast pravoužitnicima nabrojenim pod slovom a) do e) § 1. napatka A. zakona od 11. VII. 1881. potpuno i isključivo pravo na supstanciju i na sve užitke u onom dijelu šume, što je za njih izlučen.

Za mjesne, crkvene i školske općine sastavljen je doslovno §-u 5. napatka A) potanki popis svih potreba, koje se imaju iz imovinskih šuma potrajno podmirivati, te je u tom popisu zabilježen svaki gradjevni ovlašteni objekt, kao što su to zgrada općinskog ureda, bilježničkog stana, crkve, kapele, župni domovi, škole, učiteljski stanovi i gospodarske zgrade ovih ustanova, te mostovi i propusti na općinskim putevima, i to svi objekti sa svojim potankim mjerama i u tančine obračunatom potrebom gradjevnog drva koli za novogradnju toli i za uzdržavanje.

Isto tako je u ovom popisu iskazana godišnja pripadnost ogrijevnih drva za svaku gore navedenu ustanovu.

Sve temeljne krajiške obitelji, koje su do dana 8. lipnja 1871. u pravoj zadržnoj vezi živile, kao što i sve razdionike ovakovih zadruga uvrstila je u popis ovlaštenika (kataster pravoužitnika) prema § 3. napatka A.) gruntovna oblast i to sa onim zemljišnim posjedom oranica i livada, kako je u času sastavka tog katastra, dakle oko godine 1882. dotična zadruga u gruntovnom vlasništvu imala.

Obitelji pako koje nisu do 8. lipnja 1871. u pravoj krajiškoj zadrugi živile, ali ipak do rečenog dana krajiškim obvezama u pogledu davanja vojnika udovoljavale, upisale su u popis pravoužitnika nadležne kr. kotarske oblasti nakon izvida i provedenih rasprava u smislu § 4. naputka A.)

Dosljedno tome priznavale su prigodom prvobitnog sastavka katastra pravoužitničko pravo grunтовne oblasti potomcima pravih krajiških zadruga s naslova slova d) § 1. naputka A; krajiškim pak obiteljima kr. kotarske oblasti s naslova § 1. slova e) pomenutog naputka.

Pravni naslov za krajiško pravo obiju kategorija slova d) i e) po svojoj je naravi u suštini jedino samo personalna kvalifikacija, jer se ovo pravo podijelilo samo onakovim obiteljima odnosno zadrugama, koje su neosporivo dokazale, da su do 8. lipnja 1871. ili živile u pravoj krajiškoj zadrugi ili sačinjavale nezadružnu obitelj, koja je udovoljavala krajiškim obvezama, **dakle neosporivo dokazale svoju osobnu kvalifikaciju.**

Ta se personalna kvalifikacija za pravo na uživanje užitaka iz krajiških šuma zahtijevala izrično u svim starijim krajiškim zakonima, te je osobito naglašena u pravilniku za krajišku šumsku službu od 3. veljače 1860. §§ 68. i 70. i pridržana bez promjene u § 1. naputka A) slovu d) i e) zakona od 11. srpnja 1881.

Izvršbu samog pravoužitničkog prava i opseg uživanja veže zakon od 11. VII. 1881. §-om 6. i 7. naputka A) na izvjesnu realnu kvalifikaciju.



Molbama za knjižbu promjena u katastru pravo-užitnika valja priložiti sve isprave na osnovu kojih se takova knjižba potražuje, to su naročito diobne isprave, diobni list, odpremni list, kupo-prodajni ugovor, darovni ugovor, rentovni ugovor, uručbena isprava kod nasljedstva, te u slučaju povišenja pripadnosti gruntovne izvadke i očitovanje o odstupu selišta.

U koliko bi molbe u predmetu priznanja pravo-užitništva spadale u nadležnost kotarskih (sreskih) oblasti i gradskog poglavarstva odpremiti će šumsko-gospodarstveni ured Direkcija šuma takove ureda radi nadležnoj upravnoj oblasti dalnje rasprave radi.

Nezadovoljnim strankama sa odlukama šumsko-gospodarstvenog ureda ili kotarske oblasti ili gradskog poglavarstva pristoji glasom naredbe kr. zemaljske vlade od 22. V. 1900. broj 11.729 i od 29. II. 1892. broj 28.507 te zakona od 5. II. 1886. ob ustroju županija i uredjenju uprave u županijama i kotarima, pravo utoka na nadležni županijski upravni odbor.

Na osnovu članka 18. zakona o državnom savjetu i upravnim sudovima neima više mjesta utoku protiv odluka županijskog upravnog odbora u predmetu pravoužitništva na višu upravnu vlast, već nezadovoljnoj stranci pristoji pravo tužbe na nadležno upravno sudište u zakonom odredjenom vremenu.

Prema ustanovama postojećeg zakona o taksama, moraju biti sve molbe, prizivi i utoci, tužbe, te svi pri-lozi propisno biljegovani.

Sva autorska prava pridržana.

Vinkovci, o uskršu 1925. god.

Oskar Agić.



Kazalo.

Pravoužitništvo u opće	strana	1
Personalna kvalifikacija (osobna)	"	9
Realna kvalifikacija (stvarna)	"	14
Pravoužitništvo činovnika, časnika, učitelja i obrtnika	"	9
Pravoužitništvo žena	"	20
Pravoužitništvo djece	"	23
Pravoužitništvo priženjenih muževa i uza- druženih	"	24
Pravoužitništvo doseljenika	"	26
Visina selišta	"	30
Nadležnost	"	32
Priznanje pravoužitništva	"	33
Dioba	"	36
Povišenje selišta	"	40
Promjena vlasnika selišta	"	44
Sniženje selišne pripadnosti	"	51
Gubitak pravoužitništva i obustava pravo- užitničkih užitaka	"	52
Molbe	"	55

